

Organisera lokalt brottsförebyggande arbete

Umeå kommun

Det är de lokala omständigheterna och parterna som ingår i det brottsförebyggande arbetet som avgör hur arbetet bäst ska organiseras.

Vilka aktörer blir viktiga i det brottsförebyggande arbetet, och hur ska det struktureras? Svaren på dessa frågor kommer att variera från kommun till kommun. I det här faktabladet presenterar vi hur en kommun kan organisera sitt brottsförebyggande arbete och vad som är bra att tänka på. Det gör vi utifrån exemplet Umeå kommun.

Umeå – övergripande mål

I Umeå formuleras ett övergripande mål: Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden. Utifrån detta finns det flera formulerade uppdrag som har med brotts- och drogförebyggande arbete att göra. Umebrå, som är kommunens lokala brotts- och drogförebyggande råd, har följande mål:

- Minska brottsligheten i Umeå kommun.
- Öka tryggheten i Umeå kommun.
- Minska nyttjandet av alkohol, narkotika, tobak och dopning.
- Motverka överdrivet spelande som kan leda till brottslighet.

UMEÅ KOMMUN

Folkmängd: 130 224 invånare

Anmälda brott per 100 000 invånare:
9 305 (preliminär siffra för 2020)

Självrapporterad utsatthet för brott:

16,2 procent av svarande i polisområdet Västerbotten, Umeå uppger att de under 2019 utsattes för brott mot enskild person*. Värdet för hela landet är 22,6 procent (Nationella trygghetsundersökningen 2020).

* Siffran avser andelen i befolkningen som uppgett att de under 2019 utsattes för någon eller några av de brottstyper som i NTU sammantaget kallas för brott mot enskild person: misshandel, hot, sexualbrott, personrån, fickstöld, försäljningsbedrägeri, kort-/kreditbedrägeri eller nätkränkning. **Läs mer om Nationella trygghetsundersökningen på www.bra.se/ntu**

BRÅ – KOM IGÅNG MED ARBETET

Bestäm vad kommunen vill uppnå med det brottsförebyggande arbetet

Kom överens om hur det brottsförebyggande arbetet ska fungera och vad det ska leda till.

Fundera på följande frågor:

- Vad är syftet med att arbeta brottsförebyggande lokalt? Vilka mål vill kommunen uppnå med det brottsförebyggande arbetet?
- Vilka är målgrupperna för arbetet?
- Var ligger huvudansvaret för arbetet? Ligger tyngdpunkten på till exempel säkerhetsarbete, på trygghetsarbete eller på det brottsförebyggande arbetet? Eller finns alla delar med?

Styrdokument i Umeå

Umeå har tagit fram en samverkansöverenskommelse, en uppdragsplan för Umebrå och medborgarlöften.

Samverkansöverenskommelse

Umeå kommun och Polismyndigheten har en skriven överenskommelse för samverkan. Syftet är att säkra ett långsiktigt och hållbart brottsförebyggande arbete för Umeå kommun och polisen, med gemensamma fokusområden och mål som utgår från den lokala lägesbilden. Det är sedan dessa mål som styr samarbetet.

Samverkansöverenskommelse

Umeå kommun och Polismyndigheten har en skriven överenskommelse för samverkan. Syftet är att säkra ett långsiktigt och hållbart brottsförebyggande arbete för Umeå kommun och polisen, med gemensamma fokusområden och mål som utgår från den lokala lägesbilden. Det är sedan dessa mål som styr samarbetet.

Uppdragsplan för Umebrå

I uppdragsplanen från kommunfullmäktige förtydligas Umebrås uppdrag. Dokumentet lyfter även fram samverkansprocessen för lokalt brottsförebyggande arbete.

Medborgarlöften

Umeå kommun har tagit fram medborgarlöften i samverkan med polisen. I dokumentet står det så här: ”Detta dokument syftar till ett effektivare brottsförebyggande och trygghets-skapande arbete genom att vi bygger förtroende samt engagerar och involverar medborgare tillsammans med lokalsamhällets aktörer.”

BRÅ – TA FRAM STYRANDE DOKUMENT

Det bör finnas styrande dokument som visar hur kommunens aktörer ska samverka.

I dokumenten bör det också framgå hur prioriterat det brottsförebyggande arbetet är.

Utgå från de här frågorna:

- Finns det redan styrande dokument kopplade till det brottsförebyggande arbetet, till exempel i form av inriktningsdokument, handlingsplaner eller samverkansavtal? Eller behöver ni ta fram nya dokument?
- Hur följer ni upp dokumenten?

BRÅ – ORGANISERA ARBETET – BÅDE STRATEGISKT OCH OPERATIVT

Brottsförebyggande arbete bygger på att relevanta aktörer samverkar för att uppnå resultat. Vanligen finns det någon form av samverkansorgan i kommunen som ansvarar för de brottsförebyggande frågorna. Det kan kallas för exempelvis brottsförebyggande råd eller trygghetsråd. Dessa råd består oftast av representanter från kommunens olika verksamheter och ett antal övriga aktörer.

Några frågor att överväga när ni ska organisera kommunens arbete:

- Vem ska ha beslutsmandatet? Är det ett brottsförebyggande råd som ska ha det, eller finns det övergripande styrgrupp, en chefsgrupp eller liknande?
- Ska det finnas både politiker och tjänstemän i rådet och styrgruppen?
- Vem ska vara ordförande respektive sammankallande?
- Hur ska ni rapportera aktuell information?
- Hur snabbt ska beslut fattas, och i vilket forum?
- Vilka är de ekonomiska förutsättningarna för det brottsförebyggande arbetet?

BRÅ – FÖRSLAG PÅ ORGANISATION: STYRGRUPP, BEREDNINGSGRUPP OCH ARBETSGRUPPER

För att få struktur på verksamheten är ett förslag att skapa en styrgrupp, en beredningsgrupp och arbetsgrupper.

Styrgruppen förankrar och skapar mandat

Styrgruppen skapar förutsättningar för aktörernas samverkan genom att förankra och ge mandat för arbetet. Styrgruppen ska också

- ansvara för att visioner bryts ner till realiserbara, konkreta mål och delmål
- se till att åtaganden genomförs.

Styrgruppen kan bestå av chefen för lokalpolisområdet, kommunstyrelsens ordförande och kommundirektören.

Beredningsgruppen arbetar strategiskt

Beredningsgruppen är länken mellan styrgruppens beslut och arbetsgruppernas utförande. Gruppen ska arbeta strategiskt med att planera, utforma och följa upp arbetet. De föreslår insatser utifrån det lokala läget och presenterar dessa för styrgruppen, som fattar beslut om vad som ska göras.

Beredningsgruppen kan bestå av chefer från de avdelningar eller förvaltningar som berörs av de prioriteringar som styrgruppen gör. Det kan i praktiken betyda att polisen deltar genom kommunpolisen, medan kommunen deltar genom olika förvaltningschefer och kommunens samordnare av brottsförebyggande arbete. Det lokala brottsförebyggande rådet kan utgöra en sådan grupp.

Utöver kommun och polis kan även andra aktörer ingå i gruppen, till exempel fastighetsbolag, delar av civilsamhället och lärosäten.

Övergripande ansvar för kommunstyrelsen

I Umeå har kommunstyrelsen det övergripande ansvaret för Umebrå, som är kommunens brotts- och drogförebyggande råd. Umebrå sammanträder fem gånger per år och består av såväl förtroendevalda som tjänstepersoner från sex kommunala nämnder och förvaltningar. De förtroendevalda är ordförande och vice ordförande i de politiska nämnderna, och tjänstepersonerna är förvaltningschefer. Kommunstyrelsens ordförande är även ordförande för Umebrå. Utöver kommunens representanter sitter lokalpolisområdeschefen samt förtroendevalda och tjänstepersoner från Region Västerbotten med i Umebrå.

Det finns en särskilt avsatt budget för det brotts- och drogförebyggande arbetet i Umeå.

I Umeå finns det också lokala förebyggande råd i flera områden. Här finns representanter för fritidsgård (även koordinator), skola (rektor och/ eller kurator) och socialtjänsten (fältare).

BRÅ – ARBETSGRUPPER ARBETAR OPERATIVT

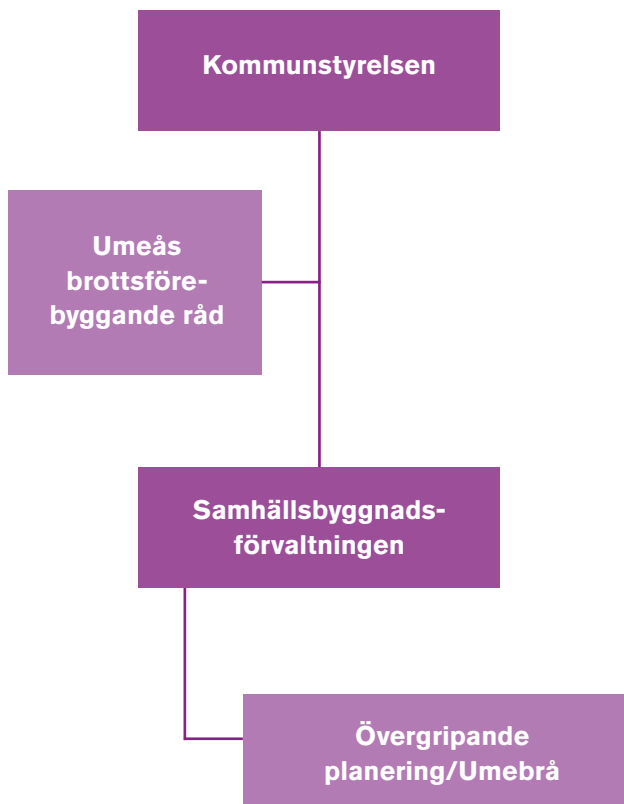
Arbetsgrupperna utför de arbetsuppgifter som styrgruppen beslutar om.

Beredningsgruppen ansvarar för att tillsätta arbetsgrupperna.

Grupperna sätts samman utifrån vad som ska göras och är ofta tidsbegränsade. Deras arbete ska utgå från de behov som finns lokalt.

Polisen är också representerad vid behov, liksom föreningsliv och hälsocentraler. De lokala råden sammanträder minst fyra gånger per år. Umeå har också infört EST (effektiv samordning för trygghet), ett kunskapsbaserat samarbete mellan kommunen, polisen och fastighetsägare med flera i det vardagliga linjearbetet.

ORGANISATION FÖR DET BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETET I UMEÅ



BRÅ – KOMMUNENS SAMORDNARE OCH KOMMUNPOLISEN HAR EN VIKTIG ROLL

Kommunens samordnare är vanligtvis en specifik tjänstemannafunktion som ansvarar för det brottsförebyggande arbetet, antingen på heltid eller som en del av tjänsten. Samordnaren ska se till att arbetet baseras på kunskap och att aktörernas samarbete fungerar smidigt. Därför måste samordnaren få tydliga mandat från kommunledningen. Samordnaren kan vara placerad under kommunstyrelsen eller under någon nämnd, men arbetet får troligen större genomslag och förankring i kommunen genom kommunstyrelsen.

Kommunpolisen arbetar med de brottsförebyggande frågorna på uppdrag av chefen för lokalpolisområdet. Det ska stå klart att arbetet är prioriterat. Kommunpolisens och samordnarens arbete kan också handla om att hitta sätt att förankra arbetet i den egna organisationen eller att kunna hantera professionella eller kulturella skillnader mellan polis och kommun. Kommunpolisen och samordnaren ska även ha förmågan att engagera och involvera medborgarna i det lokala brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet.

Tre heltidstjänster för samordning

I Umeå kommun finns totalt tre heltidstjänster, i Umeå kallade processledare, för att samordna det brotts- och drogförebyggande arbetet. En av tjänsterna har mer fokus på ANTD-förebyggande arbete. De är också handläggare för Umebrå.

Funktionen där processledarna verkar kallas för Övergripande planering/ Umebrå. Dessa har ett nära samarbete med kommunpolis. Det innebär mer konkret att processledare och polis använder varandras kompetenser i framtagandet av de gemensamma lägesbilderna för Umeå.

Umebrå och polisen samarbetar i framtagandet av Umeås medborgarlöften och tillsammans

aktiva i de aktiviteter och insatser som vi genomför för att realisera löftena, både gällande att öka tryggheten och trafiklöftena som ingår.

Umebrå och polisen arbetar tillsammans och skapar aktiviteter för att medborgarna ska känna sig trygga i det offentliga rummet i Umeå, Våra trygghetsvandringar, nattvandringar och trygghetsöverenskommelse är viktiga och uppskattade inslag i att Umeå ska växa tryggt och säkert. Polisen är sammankallande i arbetet med EST (effektiv samordning för trygghet, se ovan under arbetsgrupper).

Årlig verksamhetsberättelse för Umebrå

Umebrå redovisar sitt arbete varje år i form av en verksamhetsberättelse. De följer också upp samtliga uppdragsområden årligen. De mål som kommunen och polisen har fastställt i samverkansöverenskommelsen följs upp årligen och redovisas för Umebrå. Det är processledarna som följer upp, redovisar och sammanställer de aktiviteter som finns i Umebrå uppdragsplan.

Medborgarlöften och aktiviteterna i den följs upp separat, sammanställer och återrapporteras på Umebrås regelbundna möten.

I Umeå pågår också ett särskilt projekt för att motverka social oro. Det heter Umeå växer – tryggt och säkert. Här följs aktivitetsplanen upp kontinuerligt, och projektet utvärderas av Umeå universitet med ekonomiskt stöd från Brå.

BRÅ – UPPFÖLJNING

Det är viktigt att kontinuerligt följa upp det brottsförebyggande arbetet, för att se om organiseringen och utförandet av arbetet verkligen fungerar. Följ upp arbetet systematiskt genom att undersöka om kommunen har uppnått de mål som ni har satt upp för arbetet. Delar av arbetet och olika projekt kan utvärderas under arbetets gång eller i efterhand, genom exempelvis processutvärderingar och/eller effektutvärderingar.

KONTAKTA UMEÅ KOMMUN

Har du frågor om Umeås brottsförebyggande arbete?

Hör av dig till någon av deras kontaktpersoner.

ulrika.granskog@umea.se

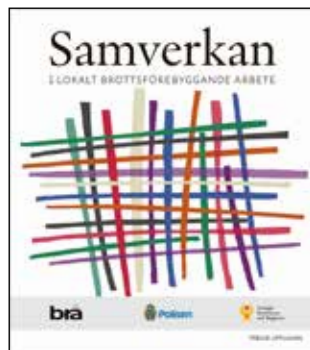
kerstin.rorch@umea.se

seth.aberg@umea.se

Publikationer från Brå



Orsaksanalys i lokalt brottsförebyggande arbete.
Handbok. Stockholm: Brottsförebyggande rådet (2018).



Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete (3:e uppl.)
Handbok. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.



Kartläggning och lägesbild (1:a uppl.) Handbok. Stockholm: Brottsförebyggande rådet (2021).